

κριτικές αυτές ερωτήσεις, γιατί είναι θμοια κι ανάλο-
γα τὰ πράματα σ' αυτές μ' εκείνο πού συζητούμε.
Και νομίζουμε πώς δὲ χωράει ἀμφισβήτηση ὅτι προ-
μότερο εἶναι νὰ ἔχουμε μαθητὲς ἀπόφοιτους τῶν ἐ-
ξατάξιων δημοτικῶν γιὰ τάστικὰ σχολεῖα, κι ἂς εἴν'
αὐτὰ τριτάξια, ἀφοῦ ναι δύσκολο νὰ γίνουν τετρα-
τάξια, παρὰ νὰ γίνῃ ὅπως προτείνει ὁ κ. 'Εξ. Γιατὴ
πολὺ εὐκολώτερα καὶ καλύτερα θὰ μποροῦν νὰ χω-
νέψουν οἱ πιδ μορφωμένοι κ' ἡλικιωμένοι μαθητὲς
τὴν ἴδια ὕλη συμπυκνωμένη σὲ τρία χρόνια παρὰ οἱ
μικρότεροι καὶ λιγώτερο μορφωμένοι ἀραιωμένη σὲ
τέσσερα. Κ' ἐδῶ πάνου λέμε ἀκόμη, πὼς καὶ σχετι-
κὰ μὲ τίς ὥρες πὺ λογαριάζει ὁ κ. 'Εξ., δὲν ἔχει
καὶ τόσο δίκιο. Καὶ 37 ὥρες τῆ βδομάδα ἂν εἴν' ἀ-
νάγκη νὰ κάνουν μάθημα οἱ μαθητὲς τοῦ ἀστικοῦ
σχολεῖου, πάλι δὲν εἶναι τόσο πολὺ «τερατῶδες»,
πού λέει, γιατί ἀπὸ τίς 37 οἱ 9 ἢ 10 εἶναι, σύμφω-
να μὲ τὸ δικὸ του λογαριασμό, γιὰ Γυμναστική, Ὁ-
δική, Καλλιγραφία, Χειροτεχνία κλπ., κ' ἴσως μπο-
ρεῖ νὰ κοπῆ κάποια ὥρα ἀπ' τὰ Ἑλληνικὰ κι ἄλλη
ἀπ' τὰ Γαλλικὰ δίχως ζημιὰ.

Κι ὅταν συγκρίνουμε καὶ ρωτᾶμε καὶ συμπεραί-
νουμε ὅπως συμπεράναμε, ἐννοεῖται ὅτι ὑποθέτουμε
πάντα ὅτι καὶ στὸ δημοτικὸ σχολεῖο καὶ στὸ σχολεῖο
τῆς μέσης ἐκπαίδευσης ὑπάρχει τὸ κατάλληλο καὶ
μορφωμένο διδαχτικὸ προσωπικὸ. Τώρα ἂν πραγμα-
τικὰ δὲν ὑπάρχει ἢ ἂν δὲν εἶναι κατάλληλο, αὐτὸ
εἴν' ἄλλο ζήτημα, κι ἂν πρόκειται νὰ τὸ λάβουμε
ὑπ' ὄψη, λέμε πὼς δὲν ἔχει νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὸ σύ-
στημα, παρὰ μόνον νὰ περιορίσῃ τὴν ἐφαρμογὴ του.

'Αλλὰ μήπως ἐννοεῖ ὁ κ. 'Εξ. λέγοντας ὅτι ἡ
ἐξάχρονη δημοτικὴ ἐκπαίδευση θὰ βλάψῃ τὰ scho-
λεῖα τῆς Μέσης τὸ ὅτι ὕστερ' ἀπὸ ἕξι χρόνια σπου-
δῆς δὲ θᾶναι πιά ἀρκετὰ τὰ παιδιὰ πὺ θὰ θέλουν
καὶ θὰ μποροῦν νὰ πάνε σὲ ἀνώτερα σχολεῖα ; 'Ε,
τότες τόσο τὸ καλύτερο ! Κι ὁ ἴδιος αὐτὸ δὲ θέλει,
νὰ περιορίσῃ τὸ ρέμα πρὸς τὴν κλασσικὴ ἐκπαίδευ-
ση; Τέτιο ἀποτέλεσμα πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστῇ, ἀ-
φοῦ φοβάται ἴσα ἴσα μήπως τὸ δημοτικὸ σχολεῖο
δουλεῖ γιὰ τὴ Μέση Ἐκπαίδευση. Ἄν τὸ ρέμα
περιοριστῇ, θὰ πῆ ὅτι δὲ δουλεῖ καὶ ἂς φροντίσου-
με νὰ δίνῃ καὶ μιὰ μόρφωση αὐτότελη καὶ ἐκανο-
ποιητικὴ. Ἡ μήπως εἶναι καλύτερα μισὴ καὶ ψεύ-
τικη δημοτικὴ ἐκπαίδευση καὶ τὸ ἴδιο μέση παρὰ
μιὰ σωστὴ καὶ καλὴ δημοτικὴ ; Καὶ τ' εἶναι καλύ-
τερο νὰυξάινῃ ἡ μέση τάξη, ἔμποροι καὶ παράσιτοι,
ἢ ἡ γεωργικὴ κ' ἐργατικὴ ;

Ζήτημα μονάχα μένει, ὅπως καὶ σὲ προηγού-
μενο φύλλο τοῦ «Νουμά» παρατηρήσαμε, κατὰ πό-
σο τὸ Ἄστικὸ σχολεῖο ἀνταποκρίνεται στὶς ἐκπαι-
δευτικὲς ἀνάγκες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, γιατί δὲ

μποροῦμε νὰ ξεχωρίσουμε, ἀπὸ πὺ ἀρχίζει καὶ πὺ
τελειώνει αὐτὴ ἡ μέση κοινωνικὴ τάξη πὺ θὰ τὸ
χρησιμοποιήσῃ, καὶ συνακόλουθα, πὺ καὶ πὺ πρέ-
κει νὰ ἰδρυθοῦν τὰ τέτια σχολεῖα καὶ κατὰ πόσο θὰ
γίνῃ κατορθωτὴ στὴν πράξῃ ἡ παράλληλη ὑπαρξή-
τους μὲ τὰ Γυμνάσια. Γιατὴ μὲ τὰ Ἑλληνικὰ scho-
λεῖα δὲν μποροῦμε νὰ τὰ συγκρίνουμε, ἀφοῦ αὐτὰ,
ἂν καὶ ἰδρύθηκαν γιὰ νάναυ αὐτότελα, κατάντησαν
καὶ εἶναι προπαρασκευαστικὰ γιὰ τὸ Γυμνάσιο. Καὶ
σ' αὐτὸ πάνου ἀκριβῶς τὸ ζήτημα κάνει μερικὲς σω-
στὲς παρατηρήσεις ὁ κ. 'Εξ. κ' ἐκφράζει φόβους
βάσιμους. Ἄλλὰ κ' ἐδῶ λέμε ὅτι, ἂν δὲν μπορεῖ νὰ
γίνῃ τίποτ' ἄλλο, π. χ. νὰ λείψουν ἐλότελα τὰ με-
σαῖα σχολεῖα ἢ νὰ γίνουν μόνον ἐπαγγελματικὰ καὶ
γεωργικὰ —κάτι παρόμοιο ὡς ἓνα μέτρο προβλέπου-
νε, θαρροῦμε, τὰ νομοσχέδια —ὅτι πρέπει νὰ τὰ δο-
κιμάσουμε ἐπὶ τέλους κι αὐτὰ τάστικὰ σχολεῖα, κι
ἀργότερα θὰ μᾶς ὀδηγήσουν τὰ πράματα γιὰ τὸ κα-
λύτερο. Πρέπει νὰ τολμήσουμε. Τόλμα καὶ προο-
δεύεις, λέει, νομίζουμε, κι ὁ Βίχτωρ Οὐγκῶ κάπου.
Τόλμη χρειάζεται καὶ κάπως ξεχωριστὰ, ὅταν πρό-
κειται γιὰ σύστημα ἐκπαιδευτικὸ, πὺ εἶναι γνωστὸ
ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἐκπαίδευσης σ' ὅλο τὸν πολιτι-
σμένο κόσμον, πόσο βαριοκοῦνητο πρᾶμα εἶναι, πόσο
δικαιωνίζεται ἡ ἐκπαιδευτικὴ ρουτίνα. Βέβαια πὺ πρέ-
πει νάχουμε στὸ νοῦ μας ὅτι «οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὁ
κίνδυνος κινδυνεύεται», πὺ λέει κι ὁ Πλάτωνας
στὸ Δάχτητά του. Ἄλλὰ μποροῦμ' ἐδῶ ἀδίσταχτα
νὰ πὺμε πὼς δὲν εἶναι καθόλου φόβος νὰ βρεθοῦμε
σὲ χειρότερη κατάσταση παρὰ τὴ σημερινή, ἔ,τι κι
ἂν γίνῃ. Ἄς τὸ λάβῃ αὐτὸ καλὰ ὑπ' ὄψη τῆς ἢ ἐ-
πιτροπῆ τῆς Βουλῆς πὺ ἀνάλαβε τὰ Ἐκπαιδευτικὰ
νομοσχέδια, ἔτι δηλ. δὲ φοβοῦμαστε χειρότερεψη. Κι
ἂς σημειώσουμε κι αὐτὸ ἀκόμη : Εἶπαμε μιὰ περι-
πτωση ἐνδεχόμενη, νὰ λείψουν ἐλότελα τάστικὰ scho-
λεῖα. Μὰ τότε τί θὰ γίνῃ τὸ διδαχτικὸ προσωπικὸ ;
Νομίζουμε πὼς φόβος νὰ μείνουν δίχως ἐργασία ὅ-
σοι διδάσκουν σήμερα στὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα δὲν
ὑπάρχει, μάλιστα στὶς σημερινὲς περιστάσεις, καὶ
λοιπὸν ἀπ' αὐτὴ τὴν πάντα πρέπει νὰ εἶναι ἡσυχὸι
καὶ ἡσυχὸ νὰφήσουν καὶ τὸ νομοθετικὸ Σῶμα νὰπο-
φασίσῃ κείνο πὺναι τὸ καλύτερο. Ἐπειτα κ' ἡ πε-
ρίπτωση πὺ εἶπαμε εἶναι πολὺ λίγο πιθανή.

'Ἄλλη παρατήρηση τοῦ κ. 'Εξ. εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ
τάστικὰ σχολεῖα θὰ ἰδρύνονται σὲ ὀπωσδήποτε κεν-
τρικώτερα μέρη παρὰ τὰ σημερινὰ Ἑλληνικὰ, «θὰ
δημιουργηθῇ μέση ἐκπαίδευσις ὀλιγαρχικὴ», κι αὐ-
τὸ θᾶναι «ἐθνικῆς βλάβης πρόξενον», γιατί καὶ ἄρι-
στὰι τάξεις τῆς κοινωνίας, ἐξ ὧν ἐκπηδῶσι συνήθως

αί μεγάλοι διάνοιαι, τὰ ρηξικέλευθα καὶ δημιουργικὰ πνεύματα, θὰ μείνωσι καταδεδικασμένοι μετὰ μὴν τὴν μόρφωσιν τοῦ δημ. σχολείου, ἰδιαιτέρως δὲ θάδικηθῶσιν ἐκ τοῦ μέτρου τούτου οἱ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν ὀρεινῶν μερῶν». Μμμμ! Ἐδῶ πῶς καταλαβαίνουμε καθαρὰ τί τρέχει, ὅτι ὁ καυγᾶς εἶναι γιὰ τὴν διατηρηθῆναι ἢ κατὰστασιν ἐπὶ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν ὅπως εἶναι καὶ ὅτι ἡ ἔννοιά μας γιὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, μήπως βλαπτῶσιν καὶ μήπως δὲ χειραφετηθῶσιν ἀπὸ τῆς μέσης ἐκπαίδευσιν εἶναι καμώματα μονάχα! Ἐδῶ πῶς ὁ κ. Ἐξ. σκέφτεται Ἄξιωτικά καὶ οὔτε τονὲ μέλει ὅτι ἡ παρατήρησή του ἔρχεται σ' ἀντίφασιν μετὰ ὅ,τι ἤθελε ὁ ἴδιος νὰ καταφέρει — τάχατες — πουργώνοντας τὴν διαφορὰ πρὸς τὸ πρόγραμμα τῶν δύο ἀνώτερων τάξεων τοῦ ἐξατάξιου δημοτικοῦ, δηλ. νὰ περιορίσῃ τὸ ρέμα πρὸς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν. Ἀγκαλὰ κ' ἐκεῖ εἶδαμε ἄλλη ἀντίφασιν, τὸ νὰ μποροῦν οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὴν τέταρτην νὰ πηγαινῶσιν ἐπὶ τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν.

Συνδυασμένες οἱ δύο ἀντίφασεις μᾶς δείχνουν ὅτι ὁ κ. Ἐξ. θέλει τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν νὰ τὴν ἀκολουθοῦν μονάχα τὰ παιδιὰ τῶν κοτζαμπάσηδων καὶ τῶν παραλήδων, ποὺ μποροῦν νὰ αποφασίσουν γιὰ τὰ παιδιὰ τους ἀπὸ τὴν κούνια, σὲ τί δρόμον θὰ τὰ βάλουν, καὶ αὐτοὺς, φαίνεται, θὰ ἐννοῖ «ἀρίστους τάξεις τῆς κοινωνίας κλπ.» καὶ ζητᾷ νὰ τοὺς κἀνῃ καὶ τὸ ρουσφέτι νὰ τᾶχουν πολὺ κοντὰ τοὺς τὰ σχολεῖα ποὺ τοὺς χρειάζονται — πρᾶμα ποὺ θὰ τὸ παραδεχόμεσταν, ἂν εἶταν δυνατόν — καὶ νᾶχουν καὶ οἰκονομία ἐνὸς χρόνου τραβῶντας τὰ παιδιὰ τους ἀπὸ τὴν τέταρτην τάξιν! Γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων θέλει ἀποκλεισμό! Δὲν εἶναι ὅμως, λέμ' ἐμεῖς, καλύτερα ὁ δρόμος νᾶναι ἀνοιχτός γιὰ τοὺς ἀξίους καὶ κλειστός γιὰ τὰ μαλάκια εἴτε χρυσοκανθαρικά εἴτ' ὄχι;

Καὶ ἀπαντοῦμε κίβλας ὅτι δὲ γίνεται καθόλου ὁ λιγαρχικὴν μετὰ ὅσα βρίζουν τὰ νομοσκέδια ἢ μέση ἐκπαίδευσιν, ἀφοῦ βέβαια, ὅπου θὰ λείψουν τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, πολὺ πυκνότερα θὰ τὰ διαδεχτοῦν τὰ ἐξατάξια δημοτικὰ, ἀντὶς τὰ τωρινὰ τετρατάξια. Δὲ θὰ δίνουσι μόρφωσιν ἀνώτερην οἱ δύο τάξεις, μολονότι θὰ λέγονται δημοτικὴ ἐκπαίδευσιν; Δὲν ἀποζημιώνουσι γιὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἑλληνικῶν σχολειῶν μετὰ τὸ παραπάνον; Δὲν ἀφαιρεῖται λοιπὸν τίποτα ἀπ' ὅ,τι ἔχει τώρα ὁ ἑλληνικὸς λαός. Ἰσα ἴσα τοῦ παρέχεται περισσότερο. Ἀφοῦ καὶ τὰστικά σχολεῖα ὁ πολὺς λαός θὰ τᾶχῃ πλησιέστερά του ἀπ' ὅ,τι εἶχε ὡς τώρα τὰ Γυμνάσια. Κι ἂν ὁ καυγᾶς — ὄχι ἀπὸ μέρος τοῦ κ. Ἐξ. αὐτὴ τὴν φορά — εἶναι γιὰ τὰ δικαιώματα ποὺ ἔχει τώρα ὁ ἀπόφοιτος τοῦ σχολαρχείου, ἄς δοθῶν τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς αὐτὰ τὰ δικαιώματα στὸν ἀπόφοιτον τοῦ δημοτικοῦ.

Γιὰ νὰ τὰ ξαναποῦμ' ἓνα χερᾶκι ἀκόμη καὶ νὰ τελειώνουμ, ὁ κ. Ἐξ., μολονότι ὁ ἴδιος ἔγραψε ὅτι κείνος ποὺ θάναλάβῃ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐκπαίδευσιν «θἀναγκασθῇ πολλὰ μὲν νὰ καταρρίψῃ καὶ ἐκ βᾶθρων νὰ ἀντικαταστήσῃ, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ νὰ συμπληρώσῃ καὶ βελτιώσῃ», μολονότι ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ τωρινὸ δημοτικὸν σχολεῖον «μόνον παρῶδιον μορφώσεως δύναται νὰ παράσχη», ὅτι σ' ἄλλα ἔθνη γιὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἀκόμη καὶ ὄχι τὸ καὶ πότερα χρόνια «θεωροῦνται ἀνεπαρκῆ», ὅτι «ἀληθῶς ἢ δημοτικὴ ἐκπαίδευσιν παρ' ἡμῖν ἔχει καταστήσει ἀπλήθιν ἰατρικὴν τῆς μέσης ἐκπαίδευσιν οὐδένα ἴδιον σκοπὸν ἐπιδιώκουσα», ὅτι «δὲν εἶναι ἀναγκαῖοι πολλοὶ λόγοι πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ παρ' ἡμῖν ἑλληνικὸν σχολεῖον ἤκιστα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς προβαλλομένας αὐτῷ ἀπαιτήσεις» κλπ. κλπ., δὲν προτείνει παρὰ κείνα ποῦ εἶδαμε, λέγοντας ὅτι κείνο ποὺ φταίει εἶναι μονάχα ἢ ἀφομοίωσιν ἀπ' τὴν Πολιτεία τῆς 5ης καὶ 6ης τοῦ δημοτικοῦ, ὅπου λειτουργοῦν τέτιες τώρα, μετὰ τὴν 1η καὶ 2η τοῦ ἑλληνικοῦ, ἢ ἔλλειψιν προγραμμάτων καὶ κάτι ἄλλα τέτια, καὶ παρατρέχει σπουδαιότατα ἐπιχειρήματα ποὺ συνηγοροῦν γιὰ τὴν κοινὴν ἐξάχρονην δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν σβύνοντας τὰ μετὰ μιὰ μονοκοντυλιά.

II. χ. γιὰ τὸ ἐπιχειρήμα, ὅτι οἱ τωρινοὶ ἀπόφοιτοι τοῦ δημ. σχολεῖου ποὺ πάνε στὰ ἑλληνικὰ εἶναι ἀμόρφωτοι καὶ ἀκατάρτιστοι ἐπὶ τὴν μητρικὴν γλῶσσα προπάντων, ἐνῶ μ' ἐξάχρονην δημ. ἐκπαίδευσιν θᾶναι πολὺ καλύτεροι, λέει τἀκόλουθα: «Τὸ ἐπιχειρήμα ὅμως τοῦτο θὰ εἶχε λόγον τινὰ, ἐὰν οἱ οὕτως ἀποφοιτῶντες ἀπὸ τῆς 4ης τάξεως τοῦ δημοτικοῦ δὲν ἐσκόπουσι νὰ φοιτήσωσιν εἰς ἄλλο σχολεῖον. Ἀφοῦ ὅμως θὰ μαθητεύσωσιν εἰς ἀνώτερα σχολεῖα, ἐνταῦθα θὰ ἔχουσιν εὐκαιρίαν νὰ συνεχίσωσι καὶ περατώσιν καὶ τὴν γλωσσικὴν καὶ τὴν λοιπὴν αὐτῶν μόρφωσιν». Σπολλάτη! Ἐνῶ δὲν ξέρουν οὔτε μηχανικὴ ἀνάγνωσιν καλὰ καλὰ καὶ προσταφαίρεσιν, θὰ γίνουσι ἱκανοὶ νὰ μάθουν τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσα καὶ τὴν ἀρχαία, ἀφοῦ «δὲν εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῇ μέση ἑλληνικὴ τάξις.... ἤτις νὰ μὴ ἔχῃ διδαχθῇ τὰ ἀρχαία ἑλληνικὰ καὶ νὰ μὴ ἔχῃ γνῶσιν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ», καὶ μιὰ ξένη γλῶσσα κλπ. κλπ. καὶ μάλιστα χωρὶς καὶ νὰ παραστενοχωριοῦνται! Φτάνει μονάχα τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον νὰ γίνῃ τετρατάξιον!

Καὶ γιὰ νᾶντικρούσῃ ἄλλο ἐπιχειρήμα, ὅτι ὁ ἀχωρισμὸς ἀπὸ τὴν τέταρτην κείνων ποῦναι γιὰ νὰ φοιτήσωσιν σὲ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσιν ἀναγκάζει τὸ δημοτικὸν σχολεῖον νὰ διαιρῇ τὸ πρόγραμμά του σὲ δύο κύκλους, λέει: «Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο τὸ ἐπιχειρήμα θεωρῶ ἰσχυρόν, καθότι οὐδεμίαν παρί-

σταται ανάγκη νὰ ὑφίσταται τὴν τοιαύτην εἰς κύκλους διαίρεσιν τὸ πρόγραμμα τοῦ δημοτ. σχολείου, καὶ τοῦτο χάριν ἐκείνων, οἵτινες θὰ μαθητεύσωσιν ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει». Κι ἄλλο σπολλάτῃ! Φτάνει πού κερδίζουν ἕνα χρόνο, τόσα καρβέλια, καὶ δὲν πειράζει ἂν μαθαίνουν φέτος, πῶς βράζει τὸ νερό, κ' ὕστερα ἀπὸ δυὸ-τρία χρόνια, πῶς ἐξατμίζεται! Καὶ τὸ πιστέψαμε τώρα, ἔτι δὲν τονὲ μέλει τὸν κ.. Ἐξ. γιὰ κείνους πού «θὰ μαθητεύσωσιν ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει» καὶ δὲν τοὺς κάνει χάρες! Μὰ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀραγες, πού δὲ θάφήσουν τὸ δημοτικό, πού πρέπει ὅμως κατὰ τὸν κ. Ἐξ. εἰδικὰ στὰ δυὸ τελευταῖα χρόνια νὰ τοὺς «παρέχεται μὲρψωσις ἀνάλογος πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν μελλόντων νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ κατώτατα ἐπαγγέλματα» δὲ γίνεται ἀνάγκη ὁ χωρισμὸς σὲ δυὸ κύκλους; Ἡ ἄς κουρεύονται κι αὐτοὶ κ' ἔτσι τὰ προκόβουμε, ἐρχόμαστε στὸ τ' εἶχες, Γιάννη, τ' εἶχα πάντα;

Τόση συντηρητικότητα δὲν περιμέναμε ἀπ' τὸν κ. Ἐξαρχόπουλο, μολονότι καὶ πέρσι τὰ ἴδια μᾶς ἔψαλε στῆ «Ν. Ἡμέρα». Τονὲ θέλαμε «ρηξικέλευθον καὶ δημιουργικὸν πνεῦμα». Τί διάβολο νέος ἄνθρωπος εἶναι; Μάλιστα μὲ τόσο ρόδινο πρόσωπο, δηλ. μὲ κόκκινο αἷμα, καὶ σύντροφος τῶν Κοινωνιολόγων κλπ.; Ἄμ ἀπ' τοὺς ἄλλους τί πρέπει νὰ περιμένουμε; Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ!

22.12.913

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΓΥΡΙΣΜΟΣ

(Στὸν ἱλαρχο Γιάννη Καλλέργη, πού κοι-
τεται στὰ χῶματα τοῦ Χατζῆ-Μπεϊλίν)

«Ich hatte einen Kameraden,
Einen bessren firidsf du nit..»

Τὸ τραῖνο φεύγει—χαρά! — γυροῦμε,
Τὶς φαμελιές μας πάμε νὰ βροῦμε,
Τὶς γυναικοῦλες μας καὶ τὰ παιδιὰ μας,—
Ὅλοι μεθύσαμε ἀπ' τὴ χαρά μας.
Πάει πιά κι ὁ πόλεμος—δίψα καὶ πείνα,—
Τὴ Δόξα πήραμε καὶ στὴν Ἀθήνα
Πάμε—τὸ ξέραμε;— Δάφνη, μυρσίνη
Ἐφορωθήκαμε—καὶ τώρα εἰρήνη!...
Χατζῆ-Μπεϊλίν!—Τὸ τραῖνο τρέχει,
Μὰ νά, τὰ μάτια μας ἔνα δάκρυ βρέχει.
Μέσα στὰ σὺδεντρα κάτι κοιτάσαμε:
«Ὁ Θεὸς σχωρέσ' τονε»—κι ἀπὲ λουφάσαμε.
Τὸ τραῖνο φεύγει... δὲ σταματήσαμε...
Μόνο τὸ Γιάννη μας σὸ χῶμα ἀφήσαμε.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

Πέρσι ὁ πόλεμος εἶχε σταματήσει κάθε μουσικὴ ἐκδήλωσις κ' εἶτανε πολὺ φυσικὸ αὐτὸ ἀφοῦ ὅλη τοῦ ἔθνους μας ἡ δύναμη κ' ἡ προσοχὴ εἶτανε συγκεντρωμένη σὲ μιὰ μεγάλη κατεύθυνση. Μόλις ὅμως πέρασε ὁ καλλιτεχνικὸς αὐτὸς χεϊμώνας, ἀρχίσανε πάλι ν' ἀνθοῦνε τὰ δεντρά κ' ἡ μουσικὴ μας ἐξέλιξῃ νὰ τραβάει τὸ δρόμο της.

Τὴν ἀρχὴν ἔκανε τ' Ὁδείου μὲ μιὰ συναυλία πού ἔδωκε ἡ τάξις τῆς «μουσικῆς τῆς κάμαρας» τοῦ κ. Μπουστιντοῦ κι ὀφείλουμε νὰ δημολογήσουμε πῶς παρουσίασε μιὰ μεγάλη καὶ καλοσυνείδητη ἐργασία. Τὸ Σεπτέμο τοῦ Σεπ-σάνς, ἡ σονάτα τοῦ Φράνκ, τὸ τρίο τοῦ Μέντελσον καὶ τὸ Κουϊντέτο τοῦ Δβόρακ ἐχτελεσμένα ὄλα ἀπὸ μαθητὲς καὶ μαθήτριες τοῦ Ὁδείου εἶτανε δουλεμένα καὶ τελειοποιημένα ὅσο δὲν περιμέναμε οἱ ἀπόξω ἀμήνητοι. Ἐκεῖνο πού θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε ἐδῶ εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ κ. Μπουστιντοῦ: οἱ περισσότερες ἐφημερίδες πού μιλήσανε τὴν ἄλλη μέρα γιὰ τὴ συναυλία αὐτὴ μᾶς ἐκθειάσανε τὸ παίξιμο τῆς δεσποσύνης Κικῆς Κοκῆς ἢ τὸ δοξάρι τῆς δεσποσύνης Λιλῆς Λολῶς χωρὶς νὰ λογαριάσουνε πῶς πίσω ἀπὸ τὴ δεσποινίδα Κικῆ Κοκῆ ἢ τὴ δεσποινίδα Λιλῆ Λολῶ ἐκρυβότανε ἡ καλοσυνείδητη δουλειά, χρόνια τώρα, ἐνὸς δασκάλου καὶ τεχνίτη ἐμπνευσμένου,

Ἄμέσως μετὰ τὸ κοντσέρτο τοῦ Ὁδείου, ἄρχισε μιὰ συγκομιδὴ ἀπὸ συναυλίες χωρὶς τέλος: λὲς κι ὄλοι μας οἱ μουσικοὶ ξεσπάσανε ἔτσι μὲ μᾶς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴ σιωπὴ ἐνὸς χρόνου.

Ὁ κ. Δούνης λαμπρὸς μαντολινίστας ἔδωκε δυὸ συναυλίες: ἡ τόση ὅμως ἄνοστη ρεκλάμα, πρὶν ἀπὸ τὸ πρῶτο του κοντσέρτο πρὸ πάντων, τὸν ἐξημίωσε μᾶλλον παρὰ πού τὸν ὠφέλησε. Κ' ἔπειτα ὅσο καλὰ καὶ νὰ παίζει ἕνας μαντολινίστας—λύρα φοῖνικος ποτὲ δὲ μπορούμε νὰ καταλάβουμε ποιά ἡ ἀνάγκη νάκουσε Beethoven, Bruch ἢ Paganini σὲ μαντολίνο—λύρα φοῖνικος ἀντὶς βιολί.

Ἡ κυρία Καμπανάκη ἔδωκε κι αὐτὴ μιὰ συναυλία στὸ Δημοτικὸ πρόγραμμα (ἐξαιροῦμε τὰ κομμάτια πού παίζανε οἱ τεχνίτες Τόνι, Σουλτσε καὶ Λογγομπάρντι) φριχτό: ὄλο βοκαλίζες τοῦ παλιοῦ καιροῦ: φωνὴ εὐχάριστη, ἀλαφριά καὶ καλομελετημένη: ὅσο γιὰ ἐκφραση, δὲν μπορούμε νὰ εἰποῦμε τίποτα ἀφοῦ τὰ τραγούδια πού τραγούδησε δὲν εἶχανε ἄλλο ἀπὸ τρίλιες καὶ ρονλάντες, ἂν ἐξαιρέσου- με τὸν «Τσοπανάκο» τοῦ Κόκκινου.

Ἡ κυρία Φωκᾶ ἔδωκε κι αὐτὴ μιὰ συναυλία στὸ Δημοτικὸ. Τὸ πρόγραμμά της καλύτερο ἀπὸ